

BAĞDAT KONFERANSI: IRAK İÇİN YENİ BİR SÜREÇ Mİ?

BİLGAY DUMAN | SERCAN ÇALIŞKAN

GİRİŞ

2 8 Ağustos 2021 tarihinde Irak'ta, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi'nin girişimiyle 9 ülke temsilcisi ile Arap Birliği Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt, İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri Yusuf el-Useymin ve Körfez İşbirliği Konseyi Genel Sekreteri Nayif el-Hacraf'ın katıldığı "İşbir-

liği ve Ortaklık İçin Bağdat Konferansı" düzenlenmiştir. Konferansa Türkiye'yi temsilen Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu katılırken Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Katar Emiri Temim Bin Hamad Sani, Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah Sisi, Kuveyt Başbakanı Sabah el Halid el Sabah, Ürdün Kralı 2. Abdullah, Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkan Yardımcısı Şeyh Muhammed

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Bağdat Konferansı'na katılımı.

bin Raşid Al Maktum, Suudi Arabistan'ın Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan el-Suud ve İran'ın Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan da katılmıştır. Siyasi, ekonomik, toplumsal ve güvenlikle ilgili alanlarda istikrarı sağlamada sorun yaşayan Irak'ın, ABD'nin Irak'tan muharip askerlerini tamamen çekme kararı sonrasında yüksek seviyeli katılımın yaşandığı ve pek çok konuda sorun yaşayan ülkeleri bir araya getiren böyle bir konferansı düzenlemiş olması, 10 Ekim 2021'de yapılması planlanan Irak Parlamentosu seçimleri öncesinde Irak'ın ülkesel özgüveni, istikrarı ve bölgesel ve küresel politikadaki prestijinin ve konumunun yeniden inşası açısından büyük önem taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır.

KONFERANSIN ÖNEMİ VE KATILIM SAĞLAYAN ÜLKELERİN POZİSYONU

Bağdat Konferansı, yalnızca Irak bağlamında değil konferansa katılan bölge ül-

kelerinin de hem Irak ile ilişkilerine hem de bölgedeki çok taraflı siyasi ve ekonomik ilişkilerinde hangi gündemlerle hareket ettiklerini göstermesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda, göreve gelmesinin ardından ilk yurt dışı seyahatini gerçekleştiren İran'ın yeni Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, ABD'nin Ortadoğu'daki varlığının barış ve güvenliği tehdit ettiğini vurgulamış, bölgedeki istikrarsızlıkların kaynağını dış müdahalelere bağlamıştır. Abdullahiyan, ülkesinin Irak hükümetinin yabancı birliklerin ülkeden çıkarılması kararını ve Irak'ta yapılacak erken seçimleri desteklediklerini ifade etmiştir. Bu anlamda İranlı Bakan, ülkesinin bölgedeki varlığına yönelik tavrını net şekilde ortaya koymuş ve Irak'taki mevcut siyasi işleyişe yönelik keskin ifadelerden kaçınmıştır. Zira Abdullahiyan'ın yalnızca Irak noktasında değil, bölgesel ilişkiler anlamında da daha çok iş birliği söylemleri üzerinden mesajlar vermeye çalıştığı görülmektedir. Nitekim Bağdat'taki konuşmasında bölgesel iş birliği

için hazır olduklarını söyleyen Abdullahiyan, güvenliğin sağlanabilmesi, barış ve kalkınma için bölge ülkelerinin ekonomik kaynaklarının kullanılarak bir koalisyon oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Öte yandan, Bağdat'ın arabuluculuğunda bir süredir İran ve Suudi Arabistan arasında yapılan görüşmeler de dikkat çekicidir. Bu bağlamda İran, bölgesel ilişkilerini yeniden formüle ederken Irak'ta bölgesel meselelerde çözüm üretici bir rol oynamaya çalışmaktadır. Bu anlamıyla İran'ın da Irak'a kolaylaştırıcı rol verecek üçüncü ülkelerle kurulacak köprüler üzerinden, Irak ile ilişkilerine yeni bir faktör eklediğini söylemek yerinde olacaktır.

Türkiye ise Bağdat Konferansı'na Dışişleri Bakanlığı seviyesinde katılmıştır. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye'nin Irak ile ilişkilerinde başat gündem olan terörle mücadeledeki kararlılığı konferans vasıtasıyla uluslararası kamuoyuna duyurarak Türkiye'nin terör örgütü PKK'nın Irak'taki mevcudiyetini asla kabul etmeyeceğini bildirmiştir. Türkiye'nin PKK ile mücadelesinde ortaya koyduğu bu net tavır, konferansta yer alan ve zaman zaman Türkiye'nin Irak'taki askerî operasyonlarının durdurulmasına yönelik açıklamalarda bulunan Fransa, Mısır ve İran'a yönelik net bir mesaj olarak okunabilir.

Öte yandan Mevlüt Çavuşoğlu'nun terörle mücadelede Irak tarafına her türlü desteği vermekte hazır olduklarını vurgulaması, Irak'taki erken seçimlere az bir zaman kala gelecek yönetimle de iş birliğine açık olunduğunun ifade edilmesi olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, Türkiye'nin sorunlu ilişkilere sahip olduğu Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi ülkelerle dolaylı da olsa Bağdat Konferansı'nda temas hâlinde olması, daha sonraki ikili ilişkiler için kolaylaştırıcı bir unsur niteliğindedir.

Konferansa BAE ve Katar gibi Körfez ülkelerinin katılımıysa Irak'ın dış politikadaki ilişkilerinin çeşitlendirilmesine yönelik özellikle Mustafa Kazımi hükümeti döneminde atılan adımların devamı anlamında önem arz etmektedir. Zira Irak, terör örgütü IŞİD tarafından alt ve üst yapısı tahrip edilen vilayetlerin yeniden inşa sürecinde Katar ve BAE'nin sağlayacağı olası finansman ve yatırımlara ihtiyaç duyacaktır. Nitekim Irak Başbakanı Kazımi'nin Nisan 2021'deki BAE ziyaretinde, iki ülke arasında iş birliği anlaşması imzalanmış ve BAE'nin Irak'taki farklı sektörlerle üç milyar dolarlık yatırım yapacağı belirtilmiştir. Bu anlamda BAE ve Katar'ın konferansa katılımı, Musul başta olmak üzere IŞİD sonrası yeniden inşasına ihtiyaç duyulan

Konferansa BAE ve Katar gibi Körfez ülkelerinin katılımıysa Irak'ın dış politikadaki ilişkilerinin çeşitlendirilmesine yönelik özellikle Mustafa Kazımi hükümeti döneminde atılan adımların devamı anlamında önem arz etmektedir.

Katılımcı
ülkelerin Bağdat
Konferansı'nda
verdiği ortak mesaj,
Irak'taki erken
seçimlere yönelik
destek açıklamaları
olmuştur.

vilayetlerde gereken finansmanın sağlanabilmesi ve diğer yandan Irak ekonomisinin Covid-19 sonrasında toparlanabilmesi açısından olumlu bir tablo olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, Bağdat Konferansı kapsamında tartışılan konulardan biri de Suriye ve Filistin'in konferansa davet edilmiş olmasıdır. Bu durum Irak kamuoyunda bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Ancak Irak merkezî hükümetinin bölgesel çatışma dinamiklerini barındıran bu ülkelerin, konferansın amacı olan iş birliği ve ortaklığa zarar verebileceği endişesi içerisinde olduğu söylenebilir. Bu anlamıyla Irak'ın anlaşmazlık ortaya çıkarabilecek konulardan mümkün olduğunca kaçındığı görülmektedir. Nitekim Kasım Süleymani'nin, Bağdat'ta ABD tarafından öldürülmesi sonrasında Irak sahasının ABD ve İran için bir çatışma sahası hâline gelmiş olması anlaşmazlık ve çatışmalardan kaçınmayı Irak için elzem bir durum hâline getirmiştir. Dolayısıyla her ne kadar İran Dışişleri Bakanı Suriye rejiminin davet edilmemesinden naşi üzüntülerini dile getirmiş olsa da Irak'ın davet noktasında adım atmaması konferansa dair önemli bir gelişme olarak okunabilir.

Katılımcı ülkelerin Bağdat Konferansı'nda verdiği ortak

mesaj, Irak'taki erken seçimlere yönelik destek açıklamaları olmuştur. Konferansın sonuç bildirgesine de yansıtılan destek mesajında "*Katılımcı ülkeler, şaibesiz ve adil olması için seçimlerin uluslararası gözetim altında yapılması talebini desteklemektedir*" ifadeleri kullanılmıştır. Bu desteğin, özellikle konferansın düzenleyicisi Kazimi hükümeti için Irak iç siyasetinde kendisine alan açma noktasında bir anlam taşıdığı söylenebilir. Zira erken seçimlerin Ekim 2021'de yapılacağı belirtilse de Minber el-İraki Koalisyonu lideri olan Irak'ın eski Başbakanı İyad Allavi gibi bazı siyasi aktörler, seçimleri boykot edeceklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda konferansa katılan Türkiye, İran, Fransa ve Mısır gibi ülkelerin doğrudan erken seçimlere destek vermesiyle Irak'ta seçimlerin iptalini isteyen söz konusu siyasi gruplar üzerinde bir baskı unsuru da oluşturabilecek, uluslararası anlamda seçimlerin yapılmasına dair destek gören Kazimi hükümetinin elini güçlendirecektir. Bilhassa Irak'taki Şii lider Mukteda Sadr'ın da seçimleri boykot etme kararından vazgeçtiğini açıklamasıyla Bağdat Konferansı'ndaki seçimlere yönelik destek açıklamalarının peş peşe gelmesi Irak'taki erken seçimlerin gerçekleşme olasılığını kuvvetlendirmiştir.

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve Irak Başbakanı Mustafa Kazimi'nin basın toplantısı.

FRANSA'NIN BAĞDAT KONFERANSINA KATILIMI VE MACRON'UN TEMASLARI

Son dönemde Irak'taki varlığını gclendirmeye alışan Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Bağdat Konferansı'na bölge ülkeleri dışında katılım gösteren tek ülke olmuştur. Bağdat'ta Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile görüşen Macron, konferansa katılımı sonrasında Erbil'e geçmiştir. Erbil'de IKBY Başkanı Neirvan Barzani ve KDP lideri Mesut Barzani ile de görüşmeler gerçek-

leştirmiştir. Macron'un ziyaretinin geneline bakıldığında gerek temas kurulan Irak'taki aktörler gerekse de açıklamalar anlamında ziyaretin yalnızca konferansa katılım amaçlı olmadığı, daha çok Fransa'nın Irak'taki varlığını gclendirecek adımları sağlamlaştırmaya yönelik kapsamlı bir ziyaret olduğu söylenebilir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, ABD'nin mevcut askerı varlığını yalnızca danişmanlık seviyesine indirdiği Irak'ta, Fransa'nın ülkedeki hareket alanını artırmak istediği ifade edilebilir. Nitekim Macron, ziyareti esnasında yaptığı açıklamada Irak'taki varlık-

Fransa'nın Ortadoğu politikasında Irak'a verdiği önem, farklı coğrafyalarda güç mücadelesi içerisinde olduğu Türkiye'ye karşı yeni bir cephe oluşturabilme gayretiyle de yakından ilişkilidir.

ların ABD'ye bağlı olmadığını, Irak hükümeti istediği sürece Irak'taki askerî varlıklarının devam edeceğini vurgulamıştır. Bu açıdan özellikle Suriye ve Libya sahasında etkisiz kalan Fransa'nın Irak'ta bilhassa seçimler sonrası oluşacak tabloda güçlü bir yer edinmek istediği değerlendirilebilir.

Fransa'nın Ortadoğu politikasında Irak'a verdiği önem, farklı coğrafyalarda güç mücadelesi içerisinde olduğu Türkiye'ye karşı yeni bir cephe oluşturabilme gayretiyle de yakından ilişkilidir. Zira Türkiye ve Fransa'nın, Suriye, Libya ve Doğu Akdeniz gibi bölgelerde birbirlerine karşıt şekilde konumlandığı ve farklı aktörlerle iş birliği hâlinde hareket ettikleri gözlemlenmektedir. Özellikle Türkiye'nin Libya'da ve Doğu Akdeniz meselesinde başat aktörlerden biri hâline gelerek Fransa'nın bu alanlardaki rolünü kısıtlaması, Türkiye'nin dış politikasında önemli rol oynayan ülkelerde Fransa'nın Türkiye karşıtı politikalar oluşturmasını beraberinde getirmektedir. Nitekim Irak'a bakıldığında, Fransa'nın Türk askerinin Irak'ın kuzeyindeki terör örgütü PKK'ya karşı düzenlediği askerî operasyonların sona erdirilmesine yönelik bir dış politika söylemi ortaya koyduğu, özellikle Pençe-Kartal ve Pençe-Kaplan Operasyonların-

da bu söylemin Fransa Dışişleri Bakanlığı tarafından sıklıkla işlendiği gözlemlenmektedir. Bilhassa Türkiye'nin olası Sincar Operasyonu'na karşı ön almaya çalışan Fransa, her fırsatta Sincar'ın istikrarsızlığı ile Türkiye'yi bağdaştırmaya yönelik gayret içerisine girmektedir. Nitekim Bağdat Konferansı için geldiği Irak'ta Musul'u ziyaret eden Macron, burada yaptığı açıklamada Sincar'daki istikrarsızlık ve çatışmaların son bulmamasında Türk Ordusunun bölgedeki operasyonlarının rolü olduğunu ileri sürmüştür.

Öte yandan, Fransa'nın Irak ile olan ilişkilerinde Musul'a ayrı bir parantez açtığını söylemek mümkündür. Zira Macron'un Musul ziyaretinde Yezidilerle temasları esnasında Nobel Ödülü alan Yezidi aktivist Nadia Murat ile görüşmesini doğrudan sosyal medya hesaplarından paylaşması ve IŞİD'in saldırılarında zarar gören tarihi Nur Camii'ne yönelik ziyaretlerinde yaptığı açıklamalar bu minvalde okunabilir. Nitekim Macron'un ziyareti esnasında yaptığı açıklamada Musul'a konsolosluk açacaklarını bildirmesi de Fransa'nın Musul'a verdiği önemin somut bir işareti olarak yorumlanabilir. Ayrıca Macron'un Musul'daki Hristiyanlarla da bir araya gelerek dini bir tören gerçekleştirmesi, Fransa'nın Hristiyan dünyasının-

da öncü rol oynamaya çalıştığının da bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

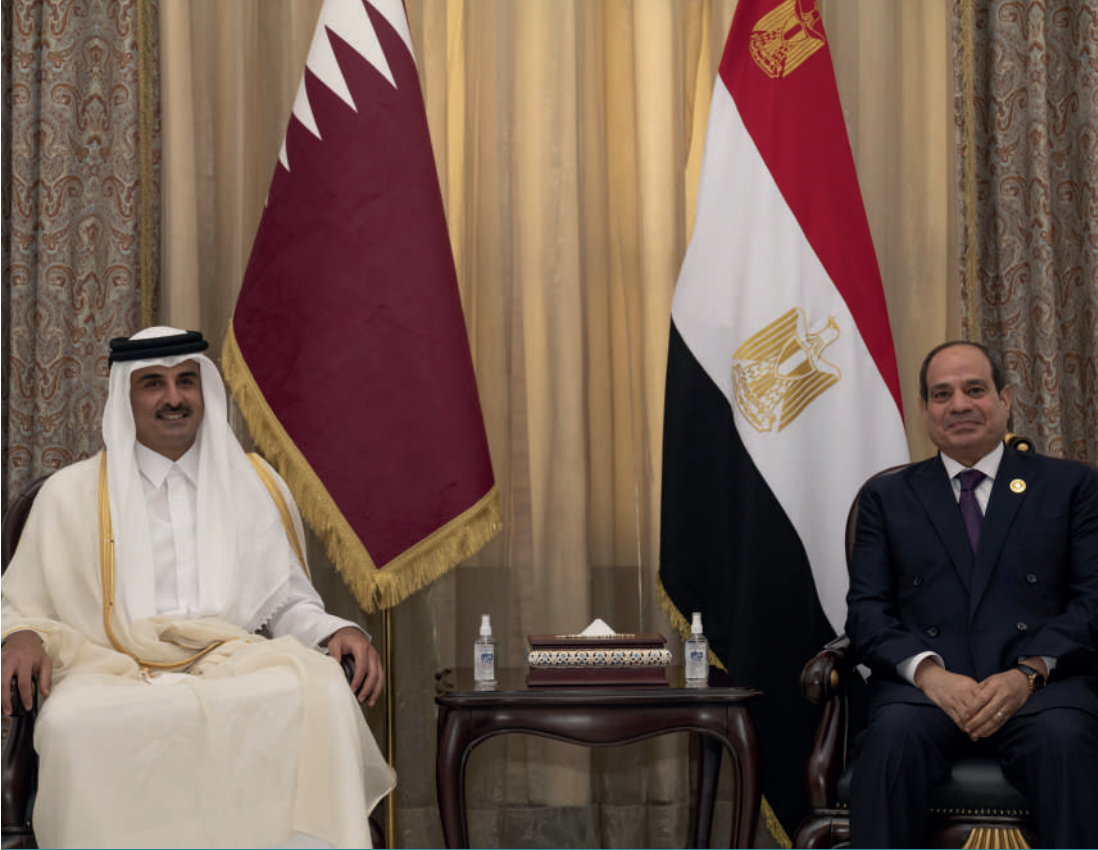
KONFERANSIN IRAK'A KATKILARI?

Irak'ta, 2019'da başlayan ve günümüze dek dönem dönem ağırlaşan ve protesto gösterilerine de sebep olan ciddi bir yönetsel kriz olduğu görülmektedir. Irak, kamu hizmetlerindeki eksikliğin yanı sıra yolsuzluk, silahlı müdahaleye varan siyasi çekişmeler, etnik ve mezhepsel tansiyon, terör gibi büyük problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle 2018'de yapılan seçimlerin ardından istikrarlı bir hükümet oluşturulamamış, seçim sonrasında hükümeti kuran Adil Abdulmehti, bir yılı bile dolmadan istifa ederken ondan sonra hükümet kurmayan çalışan Adnan el-Zurfi ve Muhammed Allavi hükümet kurmayı başaramamış ancak istifa eden hükümetten 6 ay sonra Mustafa Kazimi hükümeti kurabilmiştir. Her ne kadar Kazimi, hükümeti kurmuş olsa bile hükümetin ilk hedefi erken seçimlerin yapılması şeklinde belirlenmiştir. Bu süreçte Kazimi, kurumsal atamalar ve devlet kurumlarındaki değişikliklerle yönetsel reform adına küçük de olsa adımlar atarken, daha çok dış politikada denge arayışına girerek ülkedeki sorunların

çözümüne bu vesileyle katkı sunmaya çalışmıştır. Nitekim göreve gelir gelmez yurt dışı ziyaretlerini sıklıkla yapan Kazimi, ABD ile stratejik diyalog görüşmelerini başlatmış, Türkiye dâhil Irak'a komşu ülkelerle yoğun bir diyalog sürecine girmiş ve Mısır, Ürdün gibi bölge ülkelerini iş birliği üzerinden bir araya getirebilecek mekanizmaların oluşturulması için çaba harcamıştır. 28 Ağustos'ta düzenlenen Bağdat Konferansı'nı da bu minvalde okumak yerinde olacaktır. Bu anlamıyla Irak'ın Ortadoğu'da sorun üreten değil, sorun çözen ülke imajı sağlamaya çalıştığı görülmektedir. Zira Bağdat'ta yapılan zirve öncesinde Irak, Suudi Arabistan ve İran arasındaki diyalog görüşmelerinde kolaylaştırıcı ülke olmuş ve iki tarafın temsilcilerini Bağdat'ta bir araya getirmiştir. Nitekim Bağdat Konferansı'nın sonuç bildirgesinde de buna vurgu yapılmış ve Irak'ın dış ilişkilerde denge ve pozitif iş birliğine önem verdiği ifade edilmiştir. Kazimi de yaptığı açıklık konuşmasında, "Aramızdaki ortaklık alanları çok fazla. İyi niyet ve iş birliği, bölgemiz ve dünya barışı için önemlidir" diyerek Irak'ın vizyonunu ortaya koymuştur.

Bağdat Konferansı, Irak'ı bölgesel rekabetlerden ve çatışmalardan uzak bir noktada konumlandırmaya gayret gös-

Bağdat Konferansı, Irak'ı bölgesel rekabetlerden ve çatışmalardan uzak bir noktada konumlandırmaya gayret gösteren mevcut Irak hükümeti için önemli bir fırsat olarak görülebilir.

Katar Emiri Temim Bin Hamad Sani ile Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah Sisi'nin Bağdat'taki görüşmesi.

teren mevcut Irak hükümeti için önemli bir fırsat olarak görülebilir. Nitekim konferansın düzenlenmesindeki temel amaçlardan birinin bu olduğu, Kazimi hükümetinin çatışmaların merkezi değil, Ortadoğu'da bölgesel iş birliğinin gerçekleşebildiği bir merkez hâlini alabilme gayretinin sonucu olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, bilhassa konferansa katılan ve aralarında pek çok ihtilafli meselelerin bulunan ülkelerin konferans vesilesiyle diplomatik temaslarda bulunabilmesi hem Irak için hem de bölgedeki barış ve istikrar için önemli görülebilir. Nitekim Katar ve Mısır ile Katar ve BAE arasında Bağdat'ta gerçekleştirilen ikili görüşmeler bu noktada önemli bir örnek teşkil etmiştir. Özellikle Katar Emiri Şeyh Temim Sani ile Mı-

sır Cumhurbaşkanı Abdulfettah Sisi arasında 2017'deki Körfez krizinin ardından yapılan ilk görüşmenin Bağdat'ta gerçekleşmiş olması, Irak'ın yeni dönemde üstlenmeye gayret gösterdiği arabulucu role katkı sağlamıştır. Yine Bağdat Konferansı vesilesiyle BAE ve Mısır ile problemlili ilişkilere sahip olan Türkiye, aynı platformda yer almıştır. Bu anlamıyla Bağdat Konferansı'nın bölgesel sorunları yumuşatıcı bir rol oynadığını, en azından diyalog fırsatı sağladığını söylemek yerinde olacaktır. Ayrıca Irak hükümetinin mevcut politikaları ve ortaya konan söylemlere bakıldığında, konferansın son olmayacağı da söylenilebilir. Nitekim Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin de 40 yılı aşkın bir süredir Irak'ta böyle bir toplantı yapılamadığını, ya-

kın zaman içerisinde başka ülkelerin de katılacağı başka bir toplantının daha düzenleneceğini ifade etmiştir.

ABD'nin muharip askerlerinin Irak'tan çekilmesiyle ülkede bir güvenlik boşluğunun ortaya çıkacağı yönünde endişe de bulunmaktadır. Bu noktada Irak'ın bölgesel ve uluslararası destekle birlikte çevresindeki çatışmaları azaltarak güvenlik riskini düşürmeye gayret ettiği düşünülmektedir. Zira Afganistan'da yaşanan Taliban örneği, Irak'ta da endişeler ortaya çıkarmıştır. Bilindiği gibi Irak, hâlen çoklu çatışma riskiyle karşı karşıyadır. Bir taraftan IŞİD'in saldırıları devam ederken, diğer taraftan ülkedeki milis güçlerin varlığı, etnik ve mezhepsel temelli tansiyonun yeniden yükselme riski, seçim ve sonrasında hükümet kurma sürecinde ortaya çıkabilecek sıkıntılar, zaman zaman yeniden alevlenen protesto gösterileri Irak için istikrarsızlık faktörü olmaya devam etmektedir. Hatta Irak'ın kuzeyindeki terör örgütü PKK varlığının hem IKBY hem de başta Musul (Sincar ve Mahmur) ve Kerkük'te olmak üzere Irak merkezî hükümetinin idaresi altındaki bölgelerde etkinliğini koruyarak kontrol alanları elde etme çabası, ülkedeki istikrarsızlığı körükleyecek niteliktedir. Bu noktada Irak'ın bölge ülkelerinin yanı sıra Fransa

gibi küresel politikada etki sahibi ülkelerle iş birliğini güçlendirerek en azından mevcut durumunu koruma çabası içerisinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim hâlen Irak yolsuzluk, kamu hizmetlerindeki eksiklik, IŞİD sonrası yeniden yapılandırma, ulusal uzlaşma gibi konularda desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Bağdat Konferansı'nın, dünyayla iyi ilişkilerin geliştirilmesi için bakış açılarını yansıttığını söyleyen Irak Başbakanı Kazımî'nin siyasi geleceğine olumlu etkilerinin olacağını söylemek mümkündür. Zira bölge ülkeleriyle iyi ilişkiler tesis etme gayreti içerisinde göreve geldiği günden bu yana çok taraflı bir diplomasi rotası izleyen Kazımî'nin uluslararası anlamda da kredisinin arttığı söylenebilir. Kazımî, doğrudan bir siyasi desteği olmadan uzlaşma figürü olarak başbakanlık görevine gelmiştir. Bu nedenle içerideki siyasi güç desteğini, uluslararası destekle doldurmaya çalıştığını da söylemek yanlış olmayacaktır. Bu anlamda erken seçimlerde aday olmayan Kazımî'nin seçimler sonrası kurulacak yeni hükümette tekrar başbakan olarak ismi geçecek güçlü adaylardan biri olabileceği değerlendirilmektedir.

Konferansın, bölgenin ve Irak'ın geleceğine yönelik getirebileceği olumlu yansıma-

Bağdat Konferansı'nın, dünyayla iyi ilişkilerin geliştirilmesi için bakış açılarını yansıttığını söyleyen Irak Başbakanı Kazımî'nin siyasi geleceğine olumlu etkilerinin olacağını söylemek mümkündür.

Çözüm odaklı düşünüldüğünde ve daha gerçekçi bir perspektiften bakıldığında, güvenlik sorunlarının yanı sıra Irak'ın siyasi, ekonomik ve toplumsal açmazlarının giderilebilmesi için Irak'ın kendi iç siyasetinde daha ciddi boyutta reformlara ihtiyacı bulunmaktadır.

lar değerlendirilirken, Irak dış politikasının başat aktörlerini yalnızca konferansın katılımcılarıyla düşünmek yanlış olacaktır. Bilhassa Irak iç siyasetinde, ekonomisinde ve güvenlik bürokrasisinde başat aktörlerden biri olan ABD'nin konferansta yer almadığı unutulmamalıdır. Diğer yandan Irak'ın karşılıklı ticaret hacminin henüz 2021'in ilk altı ayında 16 milyar dolara ulaşan ve Irak petrolünün tek başına yüzde 40'tan fazlasının tüketicisi konumunda olan Çin'in de konferansta bulunmadığı göz önüne alınırsa Bağdat Konferansı'nı Irak dış politikasının bütünü olarak resmetmek dar bir bakış açısını beraberinde getirebilecektir. Bu anlamda konferansın daha çok Irak'ın bölgesel ilişkilerdeki konumlanmasına dair mesajlar verebileceği, dış politikasında daha farklı aktörlerin etki gücünün bulunduğu unutulmamalıdır. Ancak özellikle bölgesel ilişkiler bağlamında bakıldığında konferans, önemli iş birliği fırsatlarını beraberinde getirmiş, ülkeler arası diyalog fırsatı sunmuştur. Nitekim Irak'ın yaşadığı iç sorunların etki boyutunun yalnızca Irak iç siyaseti ve güvenliğiyle sınırlı kalmadığı düşünüldüğünde, terör örgütü IŞİD gibi bölgesel hatta küresel boyutta tehdit barındıran sorunların tek masa etrafından görüşülmesi ve bölge ülkelerinin destek açık-

lamaları son derece önemlidir. Ancak çözüm odaklı düşünüldüğünde ve daha gerçekçi bir perspektiften bakıldığında, güvenlik sorunlarının yanı sıra Irak'ın siyasi, ekonomik ve toplumsal açmazlarının giderilebilmesi için Irak'ın kendi iç siyasetinde daha ciddi boyutta reformlara ihtiyacı bulunmaktadır. Nitekim Irak Başbakanı Kazımi, 2 Eylül 2021 tarihli açıklamasında Irak'taki petrol gelirlerinin memur maaşlarını ödemeye yetmediğini dile getirerek önemli reformlara ihtiyaç duyulduğunu bizzat dile getirmiştir. Bununla birlikte Irak'taki yapısal sorunlara hâlen bir çözüm bulunamadığı ortadadır. IŞİD, PKK gibi terör örgütlerinin ortaya çıkardığı güvenlik tehdidinin yanı sıra, milis gruplar ve milis grupların elindeki kontrolsüz silah gücü de ülkedeki güvenlik risklerini arttırmaktadır. Hükümetin devlet dışı silahlı aktörleri kontrol etmekteki zorluğunun yanı sıra, güvenlik mekanizmaları arasındaki uyum ve iş birliğini sağlaması da önemlidir. Diğer taraftan ülkedeki mülteci sorununa hâlâ çözüm bulunamamış ve ülkenin yeniden yapılandırılması konusunda da etkin adımlar atılamamıştır. Sağlık, eğitim, ulaşım, elektrik gibi temel devlet hizmetlerinin sağlanmasında da ciddi zorluklar yaşanmakta, ülke ekonomisinde de yolsuzluk, he-

şap verilebilirlikten ve şeffalıktan yoksunluk gibi problemler bulunmaktadır. Bu noktada her ne kadar Bağdat Konferansı vesilesiyle olumlu bir hava oluşsa da ülkedeki temel problemlere zmler bulunması için diş politikadaki dinamizmin somutlaştırılması, iş

birliği alanlarının arttırılması, bunun yanında iç politikada istikrar ve uyumun yakalanması ve devlet kurumsallaşmasının sağlanarak ülkedeki sorunların üzümünde stratejik planların ortaya konması gerektiğini söylemek yerinde olacaktır.

Bilgay Duman

1983'te Ankara'da doğdu. 2011 yılı itibarıyla Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programında eğitimini sürdürüyor. Yüksek Lisans tezini "Saddam Sonrası Dönemde Türkmenler ve Kerkük" konusunda yazdı. Çeşitli medya kurum ve kuruluşlarında, ulusal ve uluslararası dergi ve gazetelerde makale ve röportajları yer aldı. Katıldığı çok sayıdaki konferansın yanı sıra, sıklıkla Ortadoğu coğrafyasında saha çalışmaları yapmakla birlikte Birleşmiş Milletler gözlemcisi olarak Irak ve Afganistan seçimlerinde uluslararası gözlemci ekiplerinde yer aldı. Çalışmalarına ORSAM bünyesinde Irak Çalışmaları Koordinatörü olarak devam ediyor.

Sercan Çalışkan

İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünden 2017 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Tezli Yüksek Lisans Programına katılmış ve "Sosyal Medya Üzerinden Algı Savaşları: Zeytin Dalı Harekât" teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Polis Akademisinde Uluslararası Güvenlik Programında doktora eğitimine devam etmektedir. Genel ilgi alanı güvenlik çalışmaları çerçevesinde gayrinizami harp konuları olmakla birlikte özel ilgi alanı bölgesel çalışmalar kapsamında Irak'taki güvenlik sorunları ve Irak Türkmenleridir. Ayrıca Çin'in Ortadoğu politikaları üzerine de çalışmalar yürütmektedir. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Irak Çalışmaları Biriminde araştırma asistanlığı yapmaktadır. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2021

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)